

Czym jest gra?

Gra turystyczna, której kartę startową właśnie trzymasz w ręku, jest specjalną odmianą gry miejskiej. Ta nowa forma zwiedzania umożliwia zabawę niemal 24 godziny na dobę przez siedem dni w tygodniu. Uczestnicy ruszają na ulice i w zaułki Poznania, by rozwiązać przygotowane dla nich zadania. Bawić się można indywidualnie lub zespołowo. Każdy, kto pozna hasło końcowe, może wpisać się na listę zwycięzców na stronie www.gryturystyczne.pl.

Mieco historii

Pierwsze informacje o ewangelikach w Poznaniu pojawiają się w XVI w. Ich obecność, będąca często skutkiem konwersji religijnej, wynikała początkowo przede wszystkim z podtrzymywanych kontaktów handlowych i kulturowych z coraz bardziej zreformowanym Zachodem. Wśród wyznawców początkowo byli też uciekający przed prześladowaniami emigranci osiedlający się w mieście oraz przybywający do Poznania Niemcy, a w XX w. ludność polska przesiedlona ze wschodu po I wojnie światowej. Pierwszym miejscem spotkań i modlitwy wspólnoty ewangelickiej była rezydencja rodu Górków herbu Łódzia przy ul. Wodnej. Andrzej I Górka (1500–1551), kasztelan poznański i starosta generalny wielkopolski udzielił wsparcia reformatorom i postanowił część pałacu przebudować na kaplicę, która stała się najważniejszym ośrodkiem reformacji w regionie.

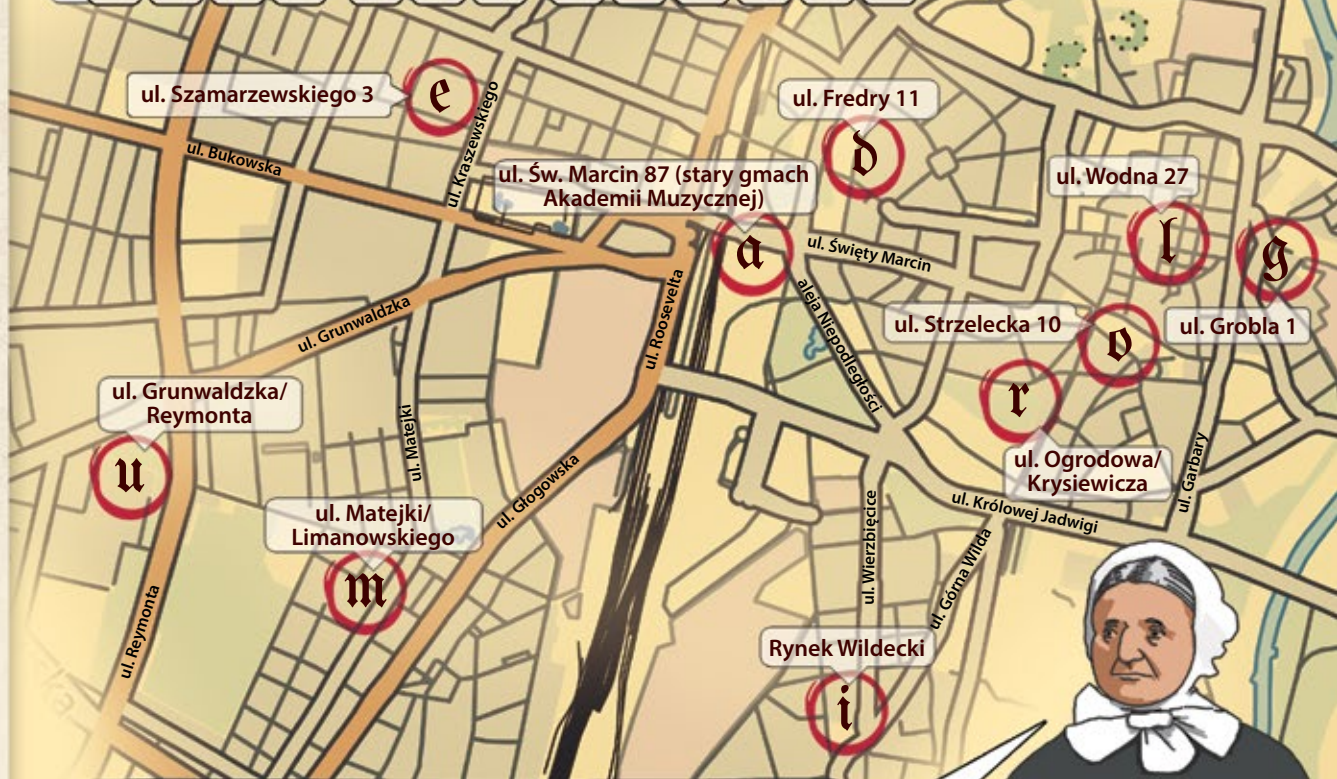
Po wygaśnięciu rodu Górków (1592) ewangelicy spotykali się w dwóch zborach poza murami miasta – polskim i niemieckim – w rejonie Wzgórza św. Wojciecha. Kościół, szkołę i szpital założyli tam bracia czescy. Wskutek napięć na tle religijnym zabudowania zostały spalone w 1616 r., a wierni aż do 1783 r. pozostawali bez godnego miejsca do modlitwy. Na mocy postanowień traktatu warszawskiego, gwarantującego tolerancję wyznaniową w Polsce, ewangelicy otrzymali zgodę na wzniesienie pierwszej murowanej świątyni – kościoła Świętego Krzyża na Grobli.

Pod koniec XVIII w. protestanci stanowili 15 proc. społeczności miasta, większość z nich była pochodzenia niemieckiego. Wzrastające potrzeby duszpasterskie doprowadziły do budowy kolejnych miejsc kultu. W 1931 r. w Poznaniu działały dwa zreformowane Kościoły: ewangelicko-augsburski oraz unijny, dzielący się na nurt luterancki i reformowany, z którym identyfikowała się większość wiernych. To właśnie tej wspólnoty ewangelickiej współczesny krajobraz miasta zawdzięcza największą liczbę obiektów protestanckiego dziedzictwa kulturowego. Po II wojnie światowej większość kościołów została przekazana Kościołowi rzymskokatolickiemu, a cmentarze zlikwidowano.

Fabryka gry

Dziedzictwo ewangelików na stałe wpisało się w poznański krajobraz. Wędrując w trakcie gry dzielnicami miasta, przekonasz się, jak urozmaiconą jest to architektura i jak charakterystyczny element lokalnego pejzażu stanowi. Do gry zaprasza Cię jedna z poznańskich diakonisek. Od niej dowiesz się, jak poznać finałowe hasło. Ze względu na znaczne odległości między obiektami trasę warto przejechać rowerem lub podzielić na odcinki. Kolejność odwiedzania punktów, przy których podano ich adres, jest dowolna.

Hasło g l o r i a l d o l e u m

Drogi Śmiałku!

Przybyłam do poznańskiego Domu Sióstr Diakonisek, realizując swoje powołanie poprzez służbę bliźnim. W 1866 roku utworzono na Zagórzu pierwszy w Poznaniu szpital ewangelicki, co rozpoczęło 80-letnią obecność naszego zgromadzenia w tym mieście. Zapraszam Cię na niezwykły spacer, podczas którego odwiedzisz miejsca związane z życiem i działalnością wspólnoty poznańskich ewangelików w ciągu wieków.

Mam dla Ciebie sekretną wiadomość! Poznasz ją, podążając szlakiem miejsc zaznaczonych na mapie. Dopasuj do każdego z nich jedną z fotografii lub wskazówek zawartych na odwrocie karty. W ten sposób dowiesz się, jakie litery skrywają się za kolejnymi znakami gotyckiego alfabetu, i ułożysz hasło końcowe. Jego głębsze znaczenie poznasz, przenosząc je na stronę internetową www.gryturystyczne.pl. Uwaga na utrudnienie – nie wszystkie opisy i detale pasują do miejsc, które odwiedzisz!

Powodzenia!

Gdzie szukać?

Śladami poznańskich ewangelików

GRA TURYSTYCZNA

12+ WIEK GRACZA 120' ŚREDNI CZAS

Stoisz przed pierwszą murowaną świątynią ewangelicką w Poznaniu wzniesioną w latach 1777–1786. Prostokątna bryła kościoła skrywa koliste, klasycystyczne wnętrza otoczone emporami – typowymi dla zborów balkonami.

Zbór św. Krzyża (1786–1945 r.)

Gimnazjum protestanckie powstało w wyniku podziału jedyne działającego w Poznaniu gimnazjum na dwa – katolickie i ewangelickie. W 1857 r. zostało ono rozbudowane o gmach utrzymane w stylu arkadowym.

Gimnazjum Fryderyka Wilhelma (1834–1920 r.)

Zwróć uwagę na główny portal utrzymany w stylu neomanierystycznym. W świątyni z protestanckiego wyposażenia pozostały empory i chrzcielnica. Jest tu również tablica pamiątkowa poświęcona wildeckim ewangelikom.

Zbór św. Mateusza (1907–1945 r.)

Świątynia wzniesiona została w latach 60. XIX w. jako pierwsza neogotycka budowla sakralna w mieście, a jej wieża górowała nad otoczeniem. Pastorzy zboru obsługiwali również kaplicę ewangelicką w zamku cesarskim.

Zbór św. Pawła (1869–1945 r.)

Znajdź głaz pamiątkowy znajdujący się w parku nieopodal dawnej kaplicy cmentarnej zborów św. Pawła i św. Łukasza vis-à-vis dawnego Zakładu Diakonisek. Podejdź również do współczesnego ewangelickiego kościoła Łaski Bożej.

Kompleks szpitalno-zakony diakonisek (1911–1945 r.)

E Naprzeciw wejścia do budynku, na ścianie innego gmachu zobaczysz zegar słoneczny.

O Przeczytaj uważnie tekst znajdujący się na tablicy informacyjnej umieszczonej na budynku. Dowiesz się, co wspólnego z gmachem miały... katolickie mniszki.

A Na bocznych drzwiach wejściowych do obiektu odnajdziesz słowa napisane gotykiem, a na wieży zegar z wyobrażeniami ciał niebieskich.

V Miejsce to było siedzibą władz duchownych Konsystorza Ewangelickiego.

S Głównego wejścia strzegą rzeźby przedstawiające dwóch apostołów: św. Piotra i św. Pawła.

↑ Rozejrzyj się! ↓

Pałac Górków (1562–1592 r.)

W pałacowej kaplicy magnackiej rodu Górków poznańscy ewangelicy gromadzili się na spotkaniach w XVI w. Do dziś zachowały się tu wczesnorenansansowe elementy architektoniczne: dziedziniec z krużgankami i portale.

Kościół staroluterski (od 1886 r.) i cmentarz świętokrzyski (1828–1950 r.)

Kościół ten jako jedyny do dziś służy protestantom. W portalu wejściowym znajdziesz... kolumny pochodzące z nagrobków. Jest to jedyny ślad cmentarza, który dawniej znajdował się na terenie sąsiedniego parku.

Dom Ewangelicki (1908–1945 r.)

Początkowo znajdował się tutaj Ewangelicki Dom Związkowy z przytulkiem, będący miejscem spotkań kulturalno-towarzyskich. Bryła budynku, typowa dla budownictwa pruskiego, dekorowana jest motywami secesyjnymi.

Zbór św. Łukasza (1894–1945 r.)

Neogotycka świątynia wzniesiona w latach 1892–1894 jako kościół garnizonowy. Z jego wyposażenia zachowały się ławki, organy, stółka empor oraz chrzcielnica – obecnie kropielnica. Znajdź dawną pastorówkę.

Zbór Chrystusa (1907–1945 r.)

Świątynia wzniesiona na planie krzyża greckiego ma imponujące sklepienia. Otwarta 15 marca 1907 r. jednocześnie z kościołem na Wildzie przez księcia Fryderyka Wilhelma – przedstawiciela fundatorki obu świątyń – cesarzowej Augusty Wiktorii.